

NEPIECIEŠAMIE NOSACĪJUMI PILDOT NORMATĪVO DOKUMENTU PRASĪBAS TEHNOĢĒNĀS DROŠĪBAS ASPEKTĀ THE NECESSARY CONDITIONS FOR EXECUTION OF THE DEMANDS OF THE TECHNOGENIC SAFETY STANDARDS

Ēriks PĀLĪTIS, Anatoļijs JEMEĻJANOVŠ, Oļegs JEMEĻJANOVŠ

Rīgas Tehniskā universitāte

Abstract. The new approach to the safety problems resolution is discussed. The first condition includes elaboration of the scientifically based methodical recommendation of the standard [1] demands fulfilment. The next steps include: projection of the safety system for the entire industrial object to the contrary the former approach which deals with the separate safety elements; substitution of the former prophylactic measures, based on the experience and the common sense, with the scientifically based prophylactic service system. Solving the problem of the permissible level of a risk the conception of the justified risk is discussed.

Cilvēks ir visu lietu mēraukla.
Pitagors

Katram Latvijas iedzīvotājam zināms, kādas briesmas viņam un apkārtējai videi rada sprādzienbīstami objekti. Nesen to vēlreiz atgādinājis ugunsgrēks propānbutāna bāzē Daugavpilī. Bet ne visi Latvijas iedzīvotāji apzinās, pie kādam katastrofālām sekām varētu novest citu cisternu sprādziens šāda tipa objektos dažādos Latvijas rajonos.

Mēģinājumi atrisināt šo objektu drošības problēmu ar eksistējošajām metodēm, kā pierādījusi dzīve, līdz šim nav bijusi veiksmīgi. Prakse izvirzījusi jaunu pieeju nepieciešamību šādu problēmu risināšanai. Sistematiskā pieeja, kura apvieno gan organizatoriskus, gan juridiskus aspektus, tika definēta LR Ministru kabineta Noteikumos Nr. 259 [1]. Šajā dokumentā paredzēta kompleksa pieeja, kas ļauj risināt drošības problēmu tehnisko, ekoloģisko, ekonomisko un sociālo sastāvdaļu mijiedarbībā.

Katrs speciālists, pētot šo jaunu vitāli svarīgu dokumentu, uzdod sev jautājumu: vai ir izveidoti nepieciešami nosacījumi visām institūcijām un objektiem, kuri piedalās drošības pasākumu izstrādē vai drošības pasākumu ekspertīzē, kā to pieprasa Noteikumi? Secinājums ir viens – pagaidām nē. Šo secinājumu atbalsta arī speciālisti no Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts biroja, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta un zinātnieki tehnogēnās drošības jomā.

Pirmais nosacījums – ir nepieciešamība izstrādāt jaunas zinātniski pamatotas metodiskās rekomendācijas Noteikumu prasības izpildei. Bez tām objektos nav iespējams izveidot patstāvīgas drošības sistēmas, kuras atbilstu objektu bīstamības līmenim. Šādu drošības sistēmu projektēšanas metodoloģija ar teorētisko un ekonomisko pamatojumu būtu nepieciešama.

Balstoties uz šiem dokumentiem, objektos būtu iespējams jaunā līmenī risināt šo svarīgo jautājumu virkni:

- pāriet no atsevišķu bīstamo faktoru aizsardzības elementu projektēšanas uz drošības sistēmu, nodrošinot ar to nepieciešamo vai optimālo drošības līmeni;
- atteikties no eksistējošās mazefektīvās rūpniecisko avāriju profilakses, kurā balstās uz pieredzi un veselo saprātu, un pāriet uz zinātniski pamatotu (projektētu) profilaktiskās apkalpošanas sistēmu, pievienojot tai ražošanas procesa aizsardzības no bīstamiem faktoriem funkcionēšanas nodrošināšanu nepieciešmā vai optimalā līmenī;
- īstenot ražošanas procesa drošības sistēmas pārvaldīšņu kvalitatīvi jaunā līmenī, balstoties uz zinātniski pamatotu drošības dienesta personāla skaitu, vadības lēmumu mūsdienīgu tehnoloģiju izmantošanu, utt.

Bez šiem dokumentiem risinājumi tiks pieņemti pa vecam.

Līdz šīm nav atrisināts jautājums par riska (risku) pieļaujamo līmeni. Zinātnieki un speciālisti drošības jomā iziet no pieļaujamā un attaisnotā riska koncepcijas. Par sabiedrības drošības regulātoru pieļaujamo risku jāpielieto attaisnotu risku, tas ir, pieļaujams ir tāds risks, kurš ir sociāli attaisnojams. Pie tam cilvēkiem, kuru drošība nevar būt nodrošināta pieņemamā līmenī pie patreizējās zinātnes un tehnikas attīstības, ir jāsaņem no sabiedrības sociālā un ekonomiskā kompensācija. Tas taps par vēl vienu svarīgu soli valstij pildot Latvijas Satversmi, Civilās aizsardzības likumu un citu normatīvo aktu prasības, kas aizsargā dzīvi un veselību katram no mums.

Literatūra:

1. LR.MK 19.06.2001 Noteikumi Nr. 259 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi". – Vēstnesis 97 no 22.06.2001.

Address: Erik Palitis, Dr.chem.,
Riga Technical University,
Meza St. 1/1, room 305,
Riga, LV 1048, Latvia
Tel.: 371-7089510
E-mail: eiks.palitis@rtu.lv